

Az Oscar előtt

*Szűk Balázs rövid beszélgetése Nemes Jeles Lászlóval
2015. november 27-én, a Saul fia debreceni bemutatója után*

– Egyik nyilatkozatában úgy fogalmaz, hogy „a benne levést a követő kamera nagyon erősen megteremti”. Mind a három kisjátékfilmjében (Türelem, The Counterpart, Az Úr elköszön) és ebben a filmjében is ezt nagyon fontosnak tartja, s ezt az azonosságot Erdélyi Máttyás operatőr személye is garantálja. Ez a bentlevés nem valamilyen meditatív állapotot akar előidéz Andrej Tarkovszkij filmjeihez hasonlóan?

– Az egész folyamatot inkább hipnotikus állapotként éltem meg, nem feltétlenül tudatosan csinálva. Azt, hogy benne legyünk egy „csőben”, és menjünk a főhőssel. Ez valami stratégia. Tarkovszkijt nagyon szeretem, de az ő követése nem volt egyáltalán tudatos referencia.

– És Klimov *Jöjj és lásd!* című filmjének nyitóképe?

– Nagyon a fiúval megyünk a Klimov-filmben. Tehát ez is egy utazás avval a fiúval, mint az én filmemben Saullal, de a *Jöjj és lásd* sokkal barokkosabb.

– Klimovnál a perem és háttértörténések hasonlóan jelennek meg...

– Van, amikor igen, van, amikor nem, de az biztos, hogy a kisgyerek egy marginális szemszög, azt követjük végig.

– Egy nemzetközi trend a „testfilm” gondolata. Két markáns irányzata rajzolóddott ki eddig. Az egyikben a test mint külső, agresszív, nyomasztó, taszító elem jelenik meg, mint a flasbackekkel meggyengített Mel Gibson-i *Passió*. A másik Pálffy György Taxidermiája és az ön filmje, ahol a test megállíthatatlanul magához ránt. Mennyire tudatosan akarták előidézni fizikai test „kipárolgását”, t.i. hogy a testből jövő erőteljesség jól követhető szereplői karaktereket rajzoljon meg?

– Inkább az arcok a közelség tárgya, a fiúnál valóban a védtelen test is. Nem tudom, mennyire figyeltem a testekre, hisz ugyan olyan lényeges volt a tudat alatti befolyásoltság. Az biztos, hogy a castingnál arra ügyeltünk, hogy az arcok adják a fő vonalat, és kvázi a korra reflektáljanak, azaz visszatükrözzék hihetően, hogy a történet valóban 1944-re datálható. Lehetek volna sokkal extrémebb arcok is, de mi nem akartunk ezzel könnyelműen játszani.

– Saul útja a filmben mintha a négy őselem útja lenne: maghalnak körülötte az emberek, és ő mégis érintkezik a tűzzel (eleven égetés a gödörnél), vízzel (a zuhanyzó síkálása, átkelés a folyón), éggel (a szökés horizontja), földdel (a rabbi keresése, a testhamu lapátolása). Csak miután ezeket az utakat végig járja – akkor hal meg.

– Amikor elolvastuk a forgatókönyvet, akkor derült ki, hogy ezek az archetípusok mind benne vannak a szövegben. Én nagyon egyszerű filmet akartam csinálni, és kvázi primitív erővel akartam, hogy ez működjön. Nem egy templomnak akartam prédikálni. Van benne valami nagyon ősi, nagyon erősen a hitről valami, sőt ez alatt van valami vallás előtti aspektus is. Civilizáció előtti ösvény. Volt is egy korábbi munkacíme a filmnek, ami pont erre a tartományra utal: *Vizek istene*. Mintha lenne valami, a monoteista vallás előtti erő, ami átjárja a film egészét.

Passió II, (2004, tus, papír, 50×70)